

pretes nostrimagis a ratione dictum putantes « Rationale » appellaverunt.

QUÆSTIO CXVII.

« Et impones super rationale iudicii demonstrationem » et veritatem¹. » Quid sibi hoc velit, vel in quali re vel metallo poneretur super rationale demonstratio et veritas, quoniam talia dicit fieri in veste sacerdotis, quæ corporaliter fiunt, invenire difficile est. Fabulantur tamen quidam lapidem fuisse, cujus color, sive ad adversa, sive ad prospera mutaretur, quando sacerdos intrabat in Sancta, et hoc esse quod ait, « Et afferet Aaron iudicia filiorum » Israël super pectus, » ostendens videlicet in illa demonstratione et veritate, quid de illis iudicaverit Dominus. Quanquam possit intelligi demonstrationem et veritatem litteris impositam super λόγον.

QUÆSTIO CXVIII.

« Et facies tunicam talarem hyacinthinam², » id est, usque ad talos dependentem. « Et erit peristomium ex ea » medium, » id est, qua caput ejiciatur : hoc est enim quod græci dicunt περιστόμιον. « Oram habens in circuitu » peristomii, opus textoris, commissuram contextam³, » id est, ne ipsa ora extrinsecus assuatur : hoc videtur dicere, « Commissuram contextam. » Unde etiam addidit, « Ex ipsa, ut ne rumpatur, » id est, ut ex se ipsa sit ipsa ora contexta cum veste.

QUÆSTIO CXIX.

« Et erit Aaron cum cœperit fungi sacerdotio, audietur vox ejus intranti in Sanctum in conspectu Domini et » exeunti, ut non moriatur⁴ : » intrantis et exeuntis vo-

¹ Exod. xxviii, 30. — ² Ibid. 31. — ³ Ibid. 32. — ⁴ Ibid. 35.

cem de tintinnabulis dixit audiri, tantumque ibi pondus observationis posuit, ut diceret, « Ne moriatur. » Testimonia ergo quædam significari voluit in veste sacerdotali, qua utique significatur Ecclesia, per hæc tintinnabula, ut nota sit conversatio sacerdotis; sicut Apostolus dicit : « Circa omnes te ipsum bonorum operum præbens exemplum¹ : » aut illud, « Quæ audisti a me per multos » testes, hæc eadem commenda fidelibus, et iis qui idonei » sunt et alios docere². » An quid aliud? magnum tamen est, quidquid illud est. « Intranti autem et exeunti, » pro intrantis et exeuntis, locutio est. « Vox » pro sonitu; nam tintinnabulorum magis sonus quam vox est.

QUÆSTIO CXX.

« Et facies laminam auream puram, et formabis in » eadem formationem signi, sanctitatem Domini : et im- » pones illud super hyacinthum duplicem tortom : et erit » super mitram; secundum aspectum mitræ erit : et erit » supra frontem Aaron. Et auferet Aaron peccata sanctorum, quæcumque sanctificabunt filii Israël, omnis » dati sanctorum eorum³. » Quomodo formetur in lamina sanctitas Domini non video, nisi aliquibus litteris, quas quidam quatuor esse dicunt hebræas, quod, ut Græci appellant, τετραγράμματος nomen Dei ineffabile credunt fuisse, vel esse adhuc usque. Sed quælibet sint, vel quomodo libet se habeant illæ litteræ, ut dixi, sanctitatem Domini vel sanctificationem, si hoc magis dicendum est, quod græcus habet ἁγιασμα, non nisi litteris in auro formari potuisse crediderim. Ibi autem dicit sacerdotem sanctorum auferre peccata, « Quæcumque sanctificabunt, inquit, » filii Israël, omnis dati sanctorum eorum : » quod arbitrator dictum in eis sacrificiis, quæ offerunt pro peccatis

¹ Tit. ii, 7. — ² 2. Tim. ii, 2. — ³ Exod. xxviii, 36-38.

suis; et non sanctorum hominum intelligamus, sed sanctorum ab eo quod sunt sancta, quæ offeruntur pro peccatis. Cum ergo de lamina dixisset, adjunxit atque ait: « Et » auferet Aaron peccata sanctorum, quæcumque sanctificabunt filii Israël omnis dati sanctorum eorum: » id est, sacerdos auferet quæcumque offerunt pro peccatis suis, quæ dicuntur et sancta, quia sanctificantur, et peccata, quia pro peccatis offeruntur: sicut multis locis hoc ipsum evidenter Scriptura commemorat. Quod autem adjungit et dicit, « Et erit super frontem Aaron semper acceptum illis in conspectu Domini: » ad laminam illam revertitur, in qua intelligitur frontis ornamentum, fiducia bonæ vitæ, quam qui vere perfecteque, non significatione, sed veritate sacerdos habet, solus potest auferre peccata, nec habet necessitatem offerre pro suis.

QUÆSTIO CXXI.

DE Aaron et filiis Aaron cum præciperet, loquens ad Moysen, quomodo vestirentur, et unguerentur, quid est quod ait, « Et implebis manus eorum, ut sacerdotio fungantur mihi¹? » An forte muneribus, quæ offerenda sunt Deo?

QUÆSTIO CXXII.

« Et facies eis femoralia linea, tegere turpitudinem » corporis eorum, a lumbis usque ad femora erunt². » Cum vestis tanta cooperiat totum corpus, quid est quod ait, « Femoralia facies linea tegere turpitudinem corporis » eorum, » quasi apparere posset tanta desuper veste adhibita? Nisi quia signum esse voluit in hoc castitatis vel continentiae: quæ ideo per indumentum significatur, ut non a se ipso habita, sed data intelligatur.

¹ Exod. xxviii, 41. — ² Ibid.

QUÆSTIO CXXIII.

CUM de filiis Aaron loqueretur: « Et indues eos, inquit, tunicas, et cinges eos zonis, et circumdabis eis » cidaras¹. » Quam dicat cidarim vel cidaras, quoniam non est interpretatum, nec in usu modo est, ignoratur: puto tamen non esse capitis tegumen, ut nonnulli putaverunt. Neque enim diceret, « Circumdabis eis, » nisi tale aliquid esset, quod non capiti, sed corpori usui esset.

QUÆSTIO CXXIV.

« Et erit illis sacerdotium mihi in sempiternum. Quomodo dicat, « In sempiternum, » de his significativis rebus, superius sæpe diximus. Nam utique mutatum est hoc sacerdotium, ut illud esset in æternum secundum ordinem Melchisedech, non secundum ordinem Aaron. Ibi enim et juratio, et nulla Dei poenitudo, qua significetur mutatio. « Juravit enim Dominus, et non poenitebit eum: Tu es, » inquit, sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech³. » De ordine autem Aaron dictum est quidem « In sempiternum, » vel propter tempus non præceptum quo usque observaretur, vel quod res significaret æternas, nusquam est tamen dictum de sacerdotio Aaron, « Quia juravit Dominus, et non poenitebit eum. » Et ideo dictum est in illo sacerdotio secundum ordinem Melchisedech, « Non poenitebit eum, » ut significaretur, quia de sacerdotio Aaron poenituit eum, id est, mutavit illud.

QUÆSTIO CXXV.

QUI est, « Et consummabis manus Aaron, et manus » filiorum ejus⁴. An per manus potestatem significavit,

¹ Exod. xxix, — ² Ibid. — ³ Psal. cix, 4. — ⁴ Exod. xxix, 9.

ut aliquid etiam ipsi consecrare possent : potestas autem ipsa sanctificatione consummabatur, qua præcepti sunt sanctificari a Moyse?

QUÆSTIO CXXVI.

« Et adduces vitulum ad ostium tabernaculi testimonii, et superimponent Aaron et filii ejus manus suas super caput vituli in conspectu Domini¹. » Ecce unde supra dictum est, consummandas esse manus eorum, id est, perficiendam potestatem, ut etiam ipsi sanctificarent, quod modo fit, cum ponunt manus suas super vitulum immolandum.

QUÆSTIO CXXVII.

« Quod odor suavitatis Domino² » sæpe dicitur sacrificium de victimis pecorum in Scripturis sanctis, non utique Deus odore fumi illius delectatur, sed tantum illud quod his significatur spiritaliter Deum delectat, cum spiritaliter exhibetur, quoniam ipse odor Dei spiritaliter intelligitur. Non enim sicut nos odorem corporeis naribus ducit. Sicut ergo ille olefacit, sic ista significant.

QUÆSTIO CXXVIII.

« Et sumes pectusculum de ariete consummationis, » quod est Aaron³, » id est, hujus Aaron. Hoc enim pertinere voluit ad summum sacerdotem.

QUÆSTIO CXXIX.

I. « Et erit Aaron et filii ejus legitimum æternum a filiis Israël⁴ : » cum diceret de pectusculo et brachio victimarum. More illo ergo « æternum » dixit, quem sæpe supra commemoravimus.

¹ Exod. xxix, 10. — ² Ibid. 18. — ³ Ibid. 26. — ⁴ Ibid. 28.

II. « Et stola sancti, quæ est Aaron, erit filiis ejus » post eum, unguere eos in ipsis, et consummare manus » eorum. Septem diebus vestiet se ea sacerdos, qui successerit ei de filiis ejus, qui intrabit in tabernaculum » testimonii deservire in sanctis¹. » Hæc verba multas quæstiones habent. Nam primum hic notandum est, quomodo cum « stolam dixerit sancti, » postea pluraliter dicit « unguere eos in ipsis, » tanquam in stolis. Nam et supra multas stolas eas dixerat, quibus una constaret. Quanquam ambiguum sit, utrum « in ipsis » ab eo quod sunt ipsa genere neutro, quæcumque sunt quibus illa stola completur, id est, vestis sacerdotalis : quod magis putandum est, ex eo quod in consequentibus dicit, « Septem diebus vestiet se ea sacerdos qui successerit ei ; » ea scilicet omnia quæ commemoravit, cum vestem sacerdotalem describeret. Repetivit sane quod supra dixerat, « Consummare manus eorum : » unde quid mihi videretur exposui². Quod vero ait, « Septem diebus vestiet se ea » sacerdos, » numquid aliis diebus se non vestiet? sed illis septem continuis intelligi voluit, quibus ejus sacerdotium quodam modo dedicatur, atque hebdomadis est in ejus inchoatione festivitas. Successorem autem Aaron eum dicit, « Qui intrat in tabernaculum testimonii, deservire in sanctis : » eum scilicet significans, qui non poterat esse nisi unus, non quales erant et filii Aaron cum vivo patre suo, sed qualis successor ipsius Aaron. Quomodo ergo proprium dicit hujus unius esse, « Intrare in » tabernaculum testimonii, deservire in sanctis, » cum et illa quæ sunt extra velum, quo velantur Sancta sanctorum, sancta appellentur, et tabernaculum testimonii etiam illud vocetur, ubi sunt sancta, id est, mensa et candelabrum : ubi cum deserviant et sequentes sacerdotes ad

¹ Exod. xxix, 29, 30. — ² Vide supra quæst. cxxv.

mensam et candelabrum et ipsum altare, quomodo unum dicit successorem Aaron, « Qui intret in tabernaculum » testimonii, deservire in sanctis? » Si enim dixisset: « De- » servire in Sanctis sanctorum, » nulla esset quæstio. Ad hæc enim, ubi est arca testimonii, solus unus intrabat summus sacerdos¹: quod etiam in Epistola ad Hebræos diligentissime commendatur. Nisi forte eo ipso, quod unum dicit « Intrare in tabernaculum testimonii, deser- » vire in sanctis, » non vult utique intelligi, nisi in Sanctis sanctorum; quia et ipsa utique Sancta appellantur. Non enim omnia quæ sancta sunt, etiam Sancta sanctorum dici possunt: illa vero quæ sunt Sancta sanctorum, procul dubio utique sancta sunt. Unus autem iste, qui semel in anno intrabat in Sancta sanctorum, quoniam Dominum Christum significabat, apertissime supradicta ad Hebræos Epistola commendatur². Quod autem præfiguratum est in Sancto sanctorum, ut super arcam, quæ legem habebat, esset propitiatorium, ubi Dei misericordia significari intelligenda est, qua propitius fit eorum peccatis qui Legem non implent: hoc mihi videtur etiam in ipsa veste sacerdotis significari; nam et ipsa quid aliud quam Ecclesiæ sacramenta significat? Quod in λογίω, id est, rationali in pectore sacerdotis posito iudicia constituit, in lamina vero sanctificationem et ablationem peccatorum: tanquam rationale sit in pectore simile arcæ in qua Lex erat, et lamina illa in fronte, similis propitiatorio quod super arcam erat, et ut utrobique servaretur quod scriptum est, « Su- » perexultat misericordia iudicio³. »

QUÆSTIO CXXX.

Quid est quod purificatum et sanctificatum altare septem diebus dicit quod « Sanctum sancti erit⁴? » Altare non

¹ Hebr. ix, 7. — ² Ibid. ii. — ³ Jac. ii, 13. — ⁴ Exod. xxix, 37.

quidem dicit Sanctum sanctorum, sicut est illud quod velo separatur, ubi est arca testimonii: verumtamen et hoc altare extra velum positum, per sanctificationem septem dierum dicit potius, quam per unctionem fieri sanctum sancti. Et addit, « Omnis qui tetigerit altare, sancti- » ficabitur¹. »

QUÆSTIO CXXXI.

Cum de annulis loqueretur altaris incensi, quod altare non inærari, sed inaurari iussit, « Et duos annulos aureos » puros facies, inquit, sub tortili corona ejus, in duo » latera facies in duobus lateribus²: » quoniam græcus habet, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν τοῖς δυοῖ πλευροῖς. Nam κλίτη latera sunt et πλευρά latera sunt. Unde quidam latini sic interpretati sunt, « In duas partes facies in duobus lateribus. » Non autem ait græcus μέρη, quod est partes, sed κλίτη, quod latera. Nam hoc verbum est in illo Psalmo, ubi scriptum est: « Uxor tua sicut vinea fertilis in lateribus domus » tuæ³. » Ac per hoc tantum casus interest, quia prius accusativum, post vero ablativum posuit, « In duo latera » facies, in duobus lateribus. » Quis autem sit sensus difficile est assequi, nisi forte ut solet Scriptura amare ellipsum, ut aliquid desit et subaudiatur, etiam hic subaudiatur « Erunt: » ut sit iste sensus, « In duo latera facies, » in duobus lateribus erunt: » id est, ad duo latera facies annulos, quoniam in duobus lateribus erunt.

QUÆSTIO CXXXII.

« Et erunt arcus amittibus ita ut tollatur illud in eis⁴. » Quos annulos dixerat, arcus dicit. Annulos quippe pro rotundis ansis posuit. Et quid est aliud annulus vel circulus, nisi undique arcus? Ideo quidam nolentes arcus dicere,

¹ Exod. xxix, 37. — ² Id. xxx, 3. — ³ Psal. cxxvii, 3. — ⁴ Exod. xxx, 4.

thecas interpretati sunt, quibus amites inducerentur, dicentes, « Et erunt thecæ amitibus; » quasi græcus hoc non posset dicere cum etiam thecæ græcum verbum sit: dixit autem *φαιδης*, quod arcus interpretatur.

QUÆSTIO CXXXIII.

« INCENDET super illud incensum continuationis in conspectu Domini in progenies eorum¹. Continuationis incensum dicit, » quod continuatim fieret, id est, nullo die prætermitteretur. Cum de altari præciperet incensi, id est, in quo incensum tantum poneretur, non holocaustum, non sacrificium, non libatio, prædixerat idipsum incensum quotidie poni debere: nunc autem dicit, « Et » depropitiabit Aaron, » vel « exorabit, super cornua » ejus semel in anno de sanguine purificationis delictorum². Depropitiabit, » ab eo quod est depropitiatio, quæ græce dicitur *ἐξιασμός*. Unde et intelligendum est, hoc quod semel id anno jubet fieri ad propitiandum Deum super cornua altaris incensi, id est, ut de sanguine purificationis delictorum, victimarum scilicet quæ offeruntur pro delictis, semel in anno tangantur cornua altaris incensi, non pertinere ad illam appositionem incensi, quam quotidie fieri jusserat. Illa enim fiebat aromatibus, non sanguine; et quotidie, non semel in anno. Non ergo sumus intellecturi semel in anno intrare sacerdotem solere in Sanctum sanctorum, sed semel in anno cum sanguine; et quotidie quidem solere intrare sine sanguine, causa incensi imponendi; cum sanguine autem semel in anno: maxime quia sequitur et dicit, « Semel in anno purificabit » illud, Sanctum sanctorum est Domino. » Non ergo semel in anno ponet illic incensum, quod quotidie fieri jussum est; sed semel in anno purificabit illud, quod cum san-

¹ Exod. xxx, 8. — ² Ibid. 10.

guine fieri præceptum est. Et post hoc adjungit: « Sanctum » sanctorum est Domino: » ac per hoc si sanctum sanctorum non extra, sed intra velum erat; etiam illud profecto altare, de quo nunc agitur, quod poni jussit contra velum, intrinsecus jussit.

QUÆSTIO CXXXIV.

Quid est quod ait, « Si acceperis computationem filiorum » Israël in visitatione eorum¹: » nisi quia jubet eos aliquando visitari et computari, id est, numerari? Quod in David propterea vindicatum intelligendum est, quia Deus non jusserat².

QUÆSTIO CXXXV.

ADVERTENDUM est et notandum quemadmodum unguento chrismatis omnia jussit ungui³, tabernaculum scilicet et ea quæ in illo erant, et deinde erunt sancta sanctorum. Omnia scilicet cum fuerint uncta, erunt sancta sanctorum. Quid igitur distabit jam inter illa interiora, quæ velo teguntur, et cætera, si omnia cum uncta fuerint erunt sancta sanctorum, diligentius requirendum: hæc tamen notanda credidimus. Ubi etiam meminimus, quod sicut de illo altari sacrificiorum, quod post unctionem appellari voluit Sanctum sancti, continuo dictum est, « Omnis qui tangit illud, sanctificabitur: » ita de omnibus postea, quæ de illo unguento uncta, dicta sunt Sancta sanctorum, eadem sententia subsecuta est, ut diceretur, « Omnis qui tangit ea sanctificabitur. » Quod duobus modis intelligi potest, sive tangendo sanctificabitur, sive sanctificabitur ut ei liceat tangere: si tamen non licebat tangere populo tabernaculum, quando afferebant hostias, vel quæcumque ab eis allata offerebantur Deo. Nam

¹ Exod. xxx, 12. — ² 4 Reg. xxiv. — ³ Exod. xxx, 26.

consequenter non solis sacerdotibus neque solis Levitis dicendum admonet, quod ait ad Moysen, « Et filiis Israël » loqueris dicens : » utique filii Israël totus ille populus erat ; jubet autem illis dici, « Oleum linitio unctionis, » sanctum erit hoc vobis in progenies vestras : super carnem hominis non linietur, et secundum compositionem hanc non facietis vobis ipsis similiter. Sanctum est, et sanctificatio erit vobis. Quicumque fecerit similiter, et quicumque dabit de eo exteræ nationi, interibit de populo suo¹. » Jubet igitur non solis sacerdotibus, sed universo populo Israël, ut non faciant tale unguentum in usus humanos. Hoc est enim quod ait, « Super carnem hominis » non linietur. » Prohibet ergo simile fieri in usus suos, et interitum minatur si quisquam similiter fecerit, id est, unguentum ad usus suos simile confecerit, vel cuiquam hinc dederit exteræ nationi. Ac per hoc quod ait, « Sanctificatio erit vobis, » cum hoc populo Israël universo dici jubeat, non video quid intelligam, nisi quia licebat eis, quando veniebat cum suis quisque muneribus, tangere tabernaculum ; et tangendo sanctificabantur propter illud oleum, quo cuncta peruncta sunt ; et hinc dictum, « Omnis qui tangit, sanctificabitur : » non tamen sic quemadmodum sacerdotes, qui etiam ut sacerdotio fungerentur, unguebantur ex illo.

QUÆSTIO CXXXVI.

Quod præcipit quibus aromatibus fiat thymiama, id est, incensum, et dicit unguentario more coctum opus unguentarii² : non ideo putare debemus unguentum fieri, id est, unde aliquid unguatur, sed ut dictum est thymiama, vel incensum quod imponatur illi altari incensi, ubi non ficebat sacrificari, et erat intus in Sancto sanctorum.

¹ Exod. xxx, 31-33. — ² Ibid. 34.

QUÆSTIO CXXXVII.

« Et concides de illis minutum, et pones contra testimonia in tabernaculo testimonii, unde innotescam tibi inde. » Sanctum sanctorum erit vobis incensum¹. » Ecce iterum hoc incensum, quia intus ponebatur in altari incensi quod intus erat, Sanctum sanctorum dicitur : et tabernaculum testimonii proprie dicitur, illud ipsum interius ubi arca erat, adhibita sane differentia cum ait, « Unde innotescam » tibi inde. » Sic enim dixerat primum de Propitiatorio, quod utique intus est, id est, intra velum super arcam.

QUÆSTIO CXXXVIII.

Quis est quod Beseleel cum juberet adhiberi operibus tabernaculi faciendis, dixit eum se « Replevisse Spiritu » divino sapientiæ et intellectus et scientiæ in omni opere, » excogitare, et architectonari², » etc. Utrum Spiritus sancti muneri etiam ista opera tribuenda sunt, quæ pertinere ad opificium videntur : an et hoc significative dictum est, ut ea pertineant ad divinum Spiritum sapientiæ et intellectus et scientiæ, quæ his rebus significantur ? Tamen etiam hic cum Spiritu repletus dicatur iste divino sapientiæ et intellectus et scientiæ, nondum legitur Spiritus sanctus.

QUÆSTIO CXXXIX.

Quis sibi vult, quod cum de sabbato observando præciperet, ait : « Testamentum æternum in me et filiis Israël, » non ait : « Inter me et filios Israël ? » An quia sabbatum requiem significat, et requies nobis non est nisi in illo ? Nam profecto filios Israël universum populum suum dicit, id est, semen Abraham : et est Israël secundum carnem,

¹ Exod. xxx, 36. — ² Id. xxxi, 2. — ³ Ibid. 13.

et secundum spiritum. Nam si Israël non esset dicendus, nisi ex genere carnis, non diceret Apostolus: « Videte Israël » secundum carnem¹? » ubi profecto significat esse Israël secundum spiritum qui in abscondito Judæus est et circumcisione cordis². Sic ergo melius fortasse distinguitur, « Testamentum æternum in me: » ut deinde alius sensus sit, « Et filiis Israël signum est æternum, » id est, æternæ rei signum, quomodo petra erat Christus³, quia petra significabat Christum. Non ergo ita jungendum est, « Testamentum æternum in me et filiis Israël, » tanquam in Deo et filiis Israël sit hoc testamentum; sed, « Testamentum æternum in me, » quia in illo promissa est requies æterna, et « Filiis Israël signum est æternum, » quia filii Israël acceperunt observandum signum, quo requies significatur æterna veris Israëlitis, hoc est, filiis promissionis et visuris Deum facie ad faciem, sicuti est.

QUÆSTIO CXL.

« Et dedit Moysi statim ut cessavit loqui ad eum, in » monte Sina, duas tabulas testimonii, lapideas scriptas » digito Dei⁴. » Cum tam multa locutus sit Deus, duæ tantum tabulæ dantur Moysi lapideæ, quæ dicuntur tabulæ testimonii futuræ in arca. Nimirum omnia cætera quæ præcepit Deus ex illis decem præceptis, quæ duabus tabulis conscripta sunt, pendere intelliguntur, si diligenter quærantur et bene intelligantur: quomodo hæc ipsa rursus decem præcepta ex duobus illis, dilectione scilicet Dei et proximi, in quibus tota Lex pendet et Prophetæ⁵.

¹ I Cor. x, 18. — ² Rom. ii, 29. — ³ I Cor. x, 4. — ⁴ Exod. xxxi, 18. — ⁵ Matth. xxii, 40.

QUÆSTIO CXXI.

Quod jubet Aaron in aures « Demi ab auribus uxorum » atque filiarum¹, » unde illis faceret deos, non absurde intelligitur difficilia præcipere voluisse, ut hoc modo eos ab illa intentione revocaret: factum tamen illud ipsum difficile ut esset aurum ad faciendum idolum, propter eos notandum putavi, qui contristantur, si quid tale propter vitam æternam divinitus fieri, vel æquo animo tolerari jubeatur.

QUÆSTIO CXXII.

Dominus indicans Moysi quid fecerit de vitulo populus, hoc est, de idolo quod ex auro suo fecerant, dicit eos dixisse, « Hi dii tui Israël qui te eduxerunt de terra Ægypti². » Quod eos dixisse non legitur, sed animum eorum hunc fuisse Deus ostendit. Horum quippe verborum gerebant in corde sententiam, quæ Deum latere non poterat.

QUÆSTIO CXXIII.

« Et propitiatus est Dominus de malitia, quam dixit » facere populo suo³. » Malitiam hic poenam intelligi voluit, sicuti est, « Æstimata est malitia exitus illorum⁴. » Secundum hanc dicitur bonum et malum a Deo⁵, non secundum malitiam qua homines mali sunt. Malus enim Deus non est: sed malis ingerit mala, quia justus est.

QUÆSTIO CXXIV.

IRATUS quidem Moyses videtur tabulas testimonii digito Dei scriptas collisisse atque fregisse, magno tamen mysterio figurata est iteratio Testamenti, quoniam Vetus fuerat

¹ Exod. xxxii, 2. — ² Id. xxxi, 9. — ³ Id. xxxii, 14. — ⁴ Sap. iii, 2. — ⁵ Eccli. xi, 14.